

aan, die van derde bladzijde geveel niet ziene, ande-rom ge-ant en voo-ter ver-voel-af tref-ten n. De hup-eren, lingen voeger schrij-hten erial. merk is is span-onder-aaende te comit-ant het e van stand nement, verta-ld werd igheld t klas-ee oor-ru, bij bleken iveral itelfde gebruik e critiek is veel n door-in-hebben at voor-armede n den t Hort, eks van eloopen ontkede-ryische onnoge-eds resul-ieuw opging ardigene. besliste uk van Wester-estuaat n zeker n weer niets om t, dat er is on-angenot, door n onbe-geveven, vooruit-ak. Maar t wat tijd sties uit sten wil zija van van het e vorm-estref, is iderwerp ekingen. staal ge-n littera-er onder-eijkende es. Door punt in t, zoodat t valt op ricksch, moet met e dagen. n Testa-ten ach-: van zeer udie van atuurlijk van het e in zeer berzine ft ze toch llen haar er nog n noodig ten, voor daarover t. Uit dit aarom de eeds en e binnen t zou zija p. van wat n uitstel-voor een het weer ene vraag ling, niet een tijds-og is aan-

gegeven, zouden we er nadruk op willen leggen, dat onder geen omstandigheid een herziening wordt ondernomen, die een onvolledig of oppervlakkig karakter draagt. Welken weg men ook moge inslaan, in elk geval moet de verbetering van den tekst, beide van Oud en Nieuw Testament, geschieden naar de volle maat van het licht en de kennis, die we hebben. Op deze wijze gelooven we, dat de meest duurzame resultaten kunnen worden bereikt en de meeste kans bestaat, dat de plaats, die de Bijbel in de liefde van de Engelsch-sprekende volken heeft ingenomen, zal bestendig blijven.

Uit dit stuk kan tevens blijken, hoeveel waarde te hechten is aan de wetenschappelijke waarde van de zoogenaamde Leidse vertaling, waarvan in moderne kringen zoo hoog wordt opgegeven.

DR. H. H. K.

Leestafel.

H. S. S. KUYPER. BRIEVEN UIT DE BERGEN. La Rivière en Voorhoeve. — Zwolle. Dit nieuwe boek van MEJ. KUYPER bevat Brieven uit ZWITSERLAND, Brieven uit PARTENKIRCHEN en Brieven uit MERAN.

De laatste doen wat zonderling, want, terwijl de schrijver daaruit begint met de vriendelijke uitnodiging: „Wilt ge nog eens met mij op reis gaan?“ en als reisprogramma voorstelt: „Merano-Bologna-Rome-Florence-Venetië-Verona-Milaan — en dan dwars door Zwitserland en over Brussel weer naar huis!“ — eindigt zij die Brieven en daarmee haar boek met de mededeling, dat wij morgen van MERAN, over BOLOGNE, naar ROMÉ vertrekken.

„A NASCHRIJFT geeft echter inlichting: „Brieven uit de Bergen“ zijn zeer omgewerkte herdrukken uit „Timotheus“, „Brieven uit Meran“ verschenen als inleiding tot „Brieven uit Italië“. Maar ook zoo begrijp ik nog niet recht, waarom die „Brieven uit Meran“ in dit boek zijn opgenomen; waarom reeds hier de „Inleiding“ onderdak is gebracht tot een boek, dat wij nog te wachten hebben. Zonder die Inleiding tot „Brieven uit Italië“, was de omvang van „Brieven uit de Bergen“ — 237 pagina's — groot genoeg geweest en, laat mij er terstond aan toevoegen, ook de inhoud belangrijk genoeg.

En zullen DE BRIEVEN UIT ITALIË nu zonder Inleiding verschijnen? Mee daarom zal ik mij dan ook ditmaal bepalen tot de bespreking van „Brieven uit Zwitserland“, en „Brieven uit Partenkirchen“ en met die van de „Brieven uit Meran“ wachten tot MEJ. KUYPER haar BRIEVEN UIT ITALIË in 't licht zal hebben gegeven.

Ik heb die Brieven uit ZWITSERLAND en uit PARTENKIRCHEN — dat dit „uit“ niet geheel juist is en eigenlijk „over“ moet wezen, is weer zoo'n schoolmeesterachtige aanmerking die je als recensent, minder uit neiging, dan wel uit plichtbesef, ten beste geeft — met genoegen gelezen, al was het ook niet met zooveel genoegen als indertijd EEN HALF JAAR IN AMERIKA.

Met beminlijkheid openhartigheid liet MEJ. KUYPER op 'n overigen wil gelaten pagina vlak achter het titelblad, afdrucken:

Dese „reisbrieven“ bedoelen niets meer te zijn dan eenvoudige brieven voor eenvoudige menschen.

De Schrijver.

's-Gravenhage, Juli 1912.

Zoo willen en zoo moeten zij dan ook beoordeeld.

Heeft MEJ. KUYPER zich bij het schrijven van haar BRIEVEN UIT DE BERGEN, de „Zwitserse brieven“ van FRANCES RIDLEY HAYKES ten voorbeeld gesteld?

De mogelijkheid bestaat. Zij is de verdienstelijke vertaalster der biographie, die MARIA HAVERGAL van haar eigen nuster gaf en ook, blijkens vele citaten, met de „Zwitserse brieven“ der Engelsche schrijfster bekend.

Hoe het zij, evenals in die reishandeling wordt men ook in deze telkens getroffen door uitingen van schoonheidsontroering en van religieus gevoel.

BRIEVEN UIT DE BERGEN is een prettig geschreven boek.

De toon is zoo echt-gemoedelijk.

Men oordeele.

MEJ. KUYPER schreef het blijkbaar voor menschen, die nog dooit in ZWITSERLAND of in BRIEVEN tot PARTENKIRCHEN geweest zijn.

Als zij van het „heerlijke“ en „beeldende“ wat daar te zien is, verteld heeft, eindigt ze, in het laatste hoofdstuk over PARTENKIRCHEN, aldus:

„En aan dit punt toegekomen“ — haar terugkomst in het vaderland en de gezellige uitrij van „vertellen van de reis en laten zien van photographieën en prentbriefkaarten“ — leg ik de pen neder. Mijn taak is afgedaan. Toch hoop ik, dat zij nog even naar mij zult willen luisteren, als ik u vriendelijk dank zeg voor de welwillendheid, waarmee zij mij heeft aangehoord. En wanneer ik — naar oud-Hollands gebruik — met een wensch zou moeten eindigen, zou het deze zijn, dat onder mijn lezers en lezeressen velen mogen zijn, wien God vroeger of later eens het voorrecht scoont, zelf in de schoonheid en heerlijkheid van het leven der bergen te genieten! (p. 237).

En dan, die goedmoedige genestelling, tevens een aanmoediging, dat „t er zoo duur niet is.“ „De waarheid is, dat men in Zwitserland heel duur reizen kan, als men wil. Maar het is even waar, dat men in Zwitserland goedkoop kan reizen, als men wil. En dat de prijzen er voor wie de goede adressen weet te kiezen, niet hoog zijn, dan b.v. in Duitse taal of België. Voor vijf en zes francs kan men per dag in indelijke, mooi gelegene hotels, eenvoudig maar goed pension bekomen.“ (p. 81).

Dan, de gemoedelijke toon is niet de eenige deugd van dit boek.

De schrijver verhaalt er in van haar reis door ZWITSERLAND met „t'n achten“, iets wat ze, „omdat men dan juist een spoorwegs coupé of twee rijtuigen vult, of juist een gezellige tafel in hotel of restaurant vormt, zoodat men voortdurend in een gezelligheid, onder „ons“ blijft.“ — al een bijzonder gezellige vorm van reizen — vindt, en zij verhaalt er ook in van haar tochtjes van uit PARTENKIRCHEN, waar zij drie weken bij een Hollandsche familie logeerde.

En wat zij dan gezien heeft van de bergen en de watervallen, de bosschen en de meren,

de steden en de dorpen; van de Zwitsersche koelen en de Zwitsersche herders, van BART, den gids, van het dansen der Beiersche Schuhplattlers; van de schilderijen in de ALTE en NIEUE-PINAKOTHEK te MÜNCHEN, daarvan vertelt zij dan zoo heel eenvoudig weg. Wel niet zóó, dat je het nu ook zelf ziet, zoo als je dat hebben kunt bij 'n schilderstuk of bij 'n stukje artistiek proza. Maar toch zóó, dat je uit haar vertellen heel duidelijk merkt, dat zij het mooi heeft gevonden. Het is deze sobere, kunstloze uiting van schoonheidsontroering, die maakt, dat van het boek op eenvoudige menschen een niet geringe bekooring zal uit gaan.

Daarbij komt nog iets, wat ik het boek, met het oog op de lezers waarvoor het bestemd is, als een deugd aanreken.

Het is zoo stichtelijk.

De menschen aan wie de schrijver, bij het maken van haar boek, blijkbaar vooral heeft gedacht zijn de eenvoudigen onder haar Geleefden en die zullen zeker met welgevallen de stichtelijke beschouwingen lezen, die zij telkens door haar reisverhaal wist heen te vlechten.

Ook hier weer 'n enkel citaat tot staving van dit mijne, in tweemaal opsicht, waarderend oordeel.

Op p. 97 der „Brieven uit Zwitserland“ zijn wij met MEJ. KUYPER in MÜRREN.

„En nu een penseel, om dat uitsicht te schilderen, een pen om die heerlijkheid recht te doen wederervaren! We zijn allen stil en zien rond.... We staan als in een reusachtig panorama, en kunnen het uitsicht rondom ons slechts stukgewijze genieten. Onder ons de diepe afgrond van het dal waar Lauterbrunnen in verscholen ligt. Voor en om ons aan de overzijde van het dal, de gansche sneeuwgekreunde keten van het Berner-Oberland.“

Is dit niet sober, en is dat „We zijn allen stil en zien rond“, niet 'n heel eenvoudige uiting van schoonheidsontroering? Wat de schrijver doet ontroert niet ge nu wel niet, zoodaals ge het wellicht zoudt zien als zij het voor u uitgebeeld had met penseel of pen. Zij zij niet, ook als zij dan voortgaat „overal steken in allerlei ontzaglijke vormen, de trotsche, witte koppen omhoog en inschen de koppen dalen ruwe, blauwe gletschers omslag.“ En ook zal u de analogie, de overeenkomst met „een wereldree, opgewiept door geweldige orkanen, plotseling bevroren, en het donderend geraas geknapt tot zwijgen gebracht“, — omdat ge zo iets niet nooit van uw leven gezien en gehoord hebt, — de zaak wel niet aanschouwelijk maken.

Maar daar is het niet met dit boek ook niet om te doen. Het wil u spreken van het machtig lastgevoel dat zich bij zijn maakster verbond aan de gewaarwording der bergen, om u dus zelf naar zulk een genieting te doen verlangen; en is haar dat niet uitstekend gelukt?

En nu, wat het stichtelijke van dit boek betreft, alleen dit woord, naar aanleiding van de Zwitsersche bergen. „En toch... zij dragen den vloek om oorsenwille.“

De schrijver herinnert u hier aan wat de Bijbel zegt omtrent „het aardrijk om onsenwil gevloekt“, aan wat Paulus zegt omtrent „het zuchtende schepsel“ en verbindt daar dan een reeks van christelijke denkbeelden aan.

En ten slotte heb ik van dit boek nog iets goeds te zeggen.

Het is zoo'n leerszaam boek.

De geschiedte schrijver doet zeer en het ontbrekt haar daarbij allerminst aan didaktische bekwaamheid.

Zij doet het eerste en toont het laatste ook in dit haar werk.

Tal van aardrijkskundige, zoodaals over de Gletschers en de Zwitsersche meren; van historische, zoodaals over ERASMUS en de Zwitsersche hervormers; van letterkundige wetenswaardigheden, zoodaals over de Tübingen-legende, deelt zij hier uit den schat van haar veelzijdige kennis mee.

Ook is zij, in BRIEVEN UIT DE BERGEN evenals in haar VACANTIE IN ENGLAND vol bewonderingsuiting over onze oude schilderschool. En bij dit alles krijgt ge dan nog haar reformatorische ideeën over onzen gereformeerden eredienst; hier in dat hoofdstuk waarin zij vertelt van dien Zondagmorgen toen zij, in PARTENKIRCHEN, een door niemand minder dan STÖCKER geleiden dienst bijwoonde. Ook mag ik niet verzuimen te vermelden, dat zij in deze reisbrieven beharigingswaardige wenken voor de beoefening der bergsport geeft.

Kortom, BRIEVEN UIT DE BERGEN dat mij ook nu weer gelegenheid gaf de combinatiegave van MEJ. KUYPER te bewonderen, — als zij, het, om iets te noemen, over ARNOLD van WINKELRIED heeft, verbindt zij daarmee „den vreeselijken strijd, dien onze broeders in Zuid-Afrika streden tegen hun onderdrukkers“ en schrijft daar dan anderhalve bladzijde, van warm medegevoel getuigend, over vol — dunkt mij een, voor de lezers, die de schrijver zich wensch, deugdelijk en hoogst geschikt boek.

Dit is nu niet 'n boek om cadeau te geven op de aanstaande feesten.

'n Boek om voor te lezen in den huiselijken kring en dat dan, onder meer, den wensch zal doen opkomen om „vroeg of laat zelf van de schoonheid en heerlijkheid van het leven der bergen te genieten“.

En mocht die wensch eens worden vervuld, dan vergete men vooral niet BRIEVEN UIT DE BERGEN in zijn reisboekje te pakken; men zal er in de bergen niet weinig aan hebben.

Maar ook aan hen, die al eens in de bergen zijn geweest, kan ik de lezing aanbevelen. Het zal hun herinneringen verlevendigen en wellicht ook veel wat zij hadden overzien, aanvullen. Het zal hen wellicht ook aan (veel) waaraan zij, bij wat zij zagen, zoo niet dachten, doen denken.

Aus der Berg.

In de Waarheidsvriend geeft een medewerker, wiens naam niet genoemd wordt, maar die zoo uitstekend het aards weet te hanteren, dat hij in dit ridderlijk toernooi heuch niet bevreemd behoeft te wezen zijn vizier op te lichten, een uitnemende, op kalmen toon gevoerd, met tal van citaten gedocumenteerde weerlegging van de door en door onjuiste voorstellingen, die DE LINGBECK op de Leeuwarder vergadering der Confessionele van het streven der „Neo-Calvinisten“ gaf.

Eerst deed hij dat ten opzichte van de beschouwing, die de Neo-Calvinisten van de Kerk hebben. In een volgend artikel werd gehandeld over de beschouwing der Neo-Calvinisten van den Staat. Dit artikel nemen we ditmaal over, om een volgend maal het slot-artikel te geven:

Ook hier maakt DE LINGBECK zich schuldig aan een foutief weergeven van de gedachten zijner tegen-

standers. »De Vaders wilden — aldus schrijft hij in De Geref. Kerk van 9 Mei 1912 — blijkens art. 36 der Ned. Geloofsbepalingen, dat de natie als een Christelijke natie zou worden erkend en dat de overheid een Christelijke overheid zou zijn.

Dat willen de »Gereformeerden (let op de aanhalingstekens!) sinds Dr. Kuyper niet. Zij willen een natie en een overheid, die als zodanig natuurlijk zijn en niet aan het gezag van God en Zijn Woord zijn gebonden. Terwijl dan de Christenen roepen om door hun meerderheid van stemmen zich van het gezag over de natie meester te maken.

Met andere woorden: niet een Christelijke natie, die zich aan het gezag van God en Zijn Woord onderwerpt, maar een neutrale natie, waarover de Christen tracht de heerschappij te verkrijgen.

In De Geref. Kerk van 12 Sept. 1912 wordt hij tegen een predikant der »Gereformeerde Kerk« aan (wederom de aanhalingstekens!) Uw ideaal is: een neutrale of Heidensche Staat, met neutrale, dat is Heidensche Staatsinstellingen, Scholen etc., en in dien neutrale Staat eenige Christelijke Kerken, wier leden al die neutrale instellingen in stand helpen houden, maar niet gebruiken, en er hun eigen instellingen naast plaatsen.

Het kan geen kwaad daarnaast eens te leggen, wat de grootmeester van het Neo-Calvinisme in zijne breede uiteenzetting over de verhouding van Kerk en Staat in zijn veelgeloemde »De gemeene gratie« zegt. De lezer kan dan oordeelen, in hoeverre DE LINGBECK's uiteenzetting juist is. Wanneer hij Latijn kent, dan zal hij zeggen: domine, toto coelo erras, d.i. gij dwaalt gansch zeer.

Het is alleszins blijkbaar, wanneer DE LINGBECK over het staatkundige standpunt van het Neo-Calvinisme wil schrijven, van hem te verlangen, dat hij bekend is met de genoemde artikelenreeks. Anders oordeelt hij onoverhoofd, iets wat hij niet Gereformeerd vindt, vooral niet, wanneer het er over gaat om een modernen domine onder vorm van proces te stellen tegen de wetten der »Geref. Kerk van 12 Sept. 111« — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

Dr. A. Kuyper meent het recht te mogen hebben, van zijn beoordeelaars te vergen, dat zij voortaan bij hun bestrijding uitsluitend naar de uiteenzetting daar gegeven verwijzen zullen. Noot is voorreken aan hem groter aangedaan, dan toen men hem de meening toedichtte en nabield, als zou hij beweerd hebben, dat de openbaring van het Woord alleen voor de geloovigen gold, zoodat op staatkundig terrein alleen te rekenen viel met de natuurlijke Godskenis. Met beslistheid moet elke voorstelling worden bestreden, alsof de openbaring Gods haar eisch slechts op een beperkt terrein zou doen gelden. De bijvoeging van »Christelijke« doet denken op zichzelf nooit iets anders, dan dat de Staat, de overheid en de wetten (die Dr. Geref. Kerk van 12 Sept. 111) — en wij (n.l. het overhoofd oordeelen van iemand) niet Christelijk.

zijn metgezel waren de laatste die verwacht werden. Na hun komst had men de deur gesloten. Helaas, voor het bespiedend oog der tegenstanders zou men toch niet veilig zijn.

Niet lang nadat magister Becker was binnengekomen, slopen in de duisternis drie mannen door het donkere woud, en naderden behoedzaam en zoo stil mogelijk de boerderij waar de vergadering gehouden werd.

Een van het drietal, als boerenarbeider gekleed, diende blijkbaar tot geleider. De twee anderen schenen, naar hun kleeding, leden uit den deftigen stand. Nu en dan wisselden zij enkele woorden, en zagen behoedzaam rond. Maar 't was stil en cenzaam om hen heen. Slechts even kraakte een tak of ritselden de bladeren der boomen.

Wat was er gebeurd?

Reeds lang vermoedden de heeren der regering te Amberg, dat op de goederen van den jongen graaf van Rothenfels andere dingen geschieden, dan hun lief waren. Men had hem voorloopig met rust gelaten, zelfs vergund een predikant op zijn kasteel te hebben — en dat alles niet sonder bedoeling. Maar intusschen was nauwkeurig oog op hen gehouden. Al spoedig was iets uitgelekt van geheime samenkomsten, van bijbellesing, van huisbezoek door den predikant bij de boeren op het landgoed. Men begon te